

4.4.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

ASIA LPY:n lausunto / Hallituksen esitys maakuntien perustamisesta ja sote-järjestämislain uudistamisesta, HE 15/2017

Lääkäripalveluyritykset ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitykset luovat edellytyksiä sote-uudistukselle asetettujen keskeisten tavoitteiden saavuttamiselle.

Sote-uudistuksen tavoitteiksi on määritelty seuraavat: sote-palveluiden saatavuuden parantaminen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaaminen sote-palveluiden saatavuuden osalta (ja sitä kautta terveyserojen pienentäminen) sekä arvioidun kustannuskehityksen hillitseminen niin, että julkisen talouden tasapaino voidaan saavuttaa pitkällä aikajänteellä.

Sote-uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on olemassa lukuisia yksittäisiä keinoja, joita voitaisiin hyödyntää jo voimassa olevan lainsäädännön ja palvelurakenteen aikana. Tällaisia ovat muun muassa byrokratian vähentäminen, uusien toimintamallien käyttöönotto, digitalisaation ja palvelusetelijärjestelmien hyödyntäminen, palveluntuottajien kilpailuttaminen, innovaatiotoiminnan lisääminen jne.

Jo nykyiset ja erityisesti lähitulevaisuuden haasteet ovat kuitenkin niin suuria, että **nyt tarvitaan selkeä rakenteellinen uudistus ja ajattelutavan muutos. Nykyisestä sote-palvelujärjestelmästä puuttuvat riittävät kannusteet kehittämistyölle, uusien toimintamallien ja innovaatioiden käyttöönotolle sekä toiminnan tehostamiselle ja tuottavuuden parantamiselle.**

LPY:n mielestä sote-uudistuksen myötä on palvelujärjestelmään lisättävä palveluntuottajien välistä kilpailua ja asiakasohjausta sekä selkeytettävä hallintorakenteita ja julkisen rahoituksen ohjaamista. Tämä edellyttää julkisen sektorin järjestämisvastuun selkeää erottamista palvelutuotannosta, tuottajien välisen kilpailuneutraliteetin toteuttamista ja kansalaisten valinnanvapauden lisäämistä sekä järjestämisvastuullisen tahon vahvistamista ja rahoitusjärjestelmän uudistamista. Näin toimien voidaan luoda olosuhteet, jotka kannustavat palveluiden saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden parantamiseen sekä innovaatioiden ja uusien toimintamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen.

Hallituksen esitys sote-palveluiden järjestämisvastuun siirtämisestä kuntia suuremmille organisaatioille eli maakunnille on kannatettava. Järjestämisvastuullisen tahon vahvistaminen ja vastuun keskittäminen maakunnille luo edellytyksiä pienentää eroja palveluiden saatavuudessa ja kustannusvastuun jakautumisessa. Järjestämisvastuun keskittäminen maakuntatasolle vähentää byrokratiaa sekä mahdollistaa sote-palveluiden järjestämisessä nykyistä huomattavasti paremman integraation ja sen hyödyntämisen.

4.4.2017

Palvelujärjestelmän kehittäminen ja ohjaaminen sekä rahoituksen suunnittelu ja kohdentaminen on huomattavasti selkeämpää silloin, kun järjestämisvastuullisia tahoja on vähemmän. Sote-tehtävien ja -velvoitteiden siirtyessä kunnilta maakunnille siirtyy myös rahoitusvastuu näistä tehtävistä valtiolle, joka rahoittaa maakuntien toiminnan.

Palveluiden saatavuutta voidaan parantaa hyödyntämällä kaikkia käytettävissä olevia resursseja – siis myös yksityisen sektorin palvelutarjontaa. Valinnanvapauden lisääminen on keskeinen keino kaikkien resurssien käyttöönotossa ja sitä kautta palveluiden saatavuuden parantamisessa. Hallituksen esitykseen sisältyy linjaus aidon valinnanvapauden käyttöönotosta, mutta nyt käsittelyn kohteena oleviin lakiluonnoksiin ei sisälly esitystä valinnanvapauden toteuttamistavasta. Sote-uudistuksen onnistumiseen vaikuttaa merkittävästi se, kuinka valinnanvapaus toteutetaan.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on lainsäädännössä **määriteltävä kansallinen palvelulupaus**, joka määrittelee sen, mitä palveluita kansalainen saa julkisin varoin tuettuna asuinpaikasta riippumatta.

Sote-uudistuksen keskeisten tavoitteiden yhtäaikainen saavuttaminen edellyttää tuottavuuden merkittävää parantamista koko palvelujärjestelmässä, joka muodostuu järjestämisvastuusta, rahoituksesta ja tuotannosta. **Lainsäädännöllä ja järjestämisvastuullisten tahojen toiminnalla on luotava tuottajien välille aidot kilpailulliset olosuhteet**, jotka kannustavat niitä palveluiden saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden sekä tuottavuuden parantamiseen. Tämä voi toteutua vain julkisen sektorin järjestämisvastuun ja palvelutuotannon selkeällä erottamisella toisistaan. Maakunnan järjestämisvastuullisella taholla on velvollisuus vertailla ja arvioida palveluiden erilaisia tuotantotapoja objektiivisesti sekä tehdä niiden perusteella johtopäätökset: **maakunta järjestää ja paras tuottaa.**

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi **maakunnan liikelaitoksella ei tulisi olla harkintavaltaa maakunnan palvelutuotantokokonaisuuden organisoinnissa eikä mitakaan järjestämisvastuuseen liittyviä tehtäviä.** Maakunnan liikelaitoksen tulee olla puhtaasti yksi tuottajista, joka tuottaa niitä palveluita, joita järjestäjä hankkii erilaisilla menetelmillä (esimerkiksi puitekilpailut, asiakassetelit, suorahankinnat). Palvelujärjestelmän hallinta sekä sosiaali- ja terveyspolitiikan toteuttaminen ovat järjestäjän tehtäviä, ei yhdenkään tuottajan.

Kun rahoitusvastuu siirtyy esityksen mukaan tulevaisuudessa valtiolle, on luonnollista, että myös valtion ohjausvalta kasvaa. **Maakunnille ohjattava rahoitus on kuitenkin suhteutettava niille asetettaviin velvoitteisiin.**

Maakunnille on asetettava lakisäätöinen velvoite käyttää tehokkaimpia mahdollisia keinoja järjestämisvastuunsa toteuttamiseen. Tämän velvoitteen toteutumista seuraa valtionhallinnon ohjausyksikkö esimerkiksi tulosneuvottelumenettelyn kautta. Tulevaisuudessa on mahdollista kehittää ja ottaa käyttöön kannusteita, joiden myötä kustannustehokkaita tai muuten hyviä tuloksia saavuttaneita maakuntia palkitaan, esimerkiksi samalla tavalla kuin sivistisellä sektorilla palkitaan huippuyksiköitä.

4.4.2017

Maakuntien velvollisuus tehdä yhteistyötä peruskuntien kanssa esimerkiksi ennaltaehkäisevän sosiaali- ja terveydenhuollon osalta vaatii vielä tarkennusta – jos ei itse lakiin niin ainakin sen perusteluihin. Ihmisen kokonaishyvintöihin sote-palvelujärjestelmä vaikuttaa vain noin 20–30 prosentin osalta. **Maakuntien ja peruskuntien hyvällä yhteistyöllä voidaan vähentää sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien syntymistä tai ainakin estää niiden pahenemista.**

Tuottajien välisen avoimen ja reilun kilpailun lisääminen on yksi keskeisimmistä sote-uudistuksen keinoista asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kilpailua onkin pyrittävä lisäämään kaikin keinoin sosiaali- ja terveystaloudelliset tavoitteet huomioon ottaen.

Sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää palveluiden saatavuuden, tuottavuuden, laadun ja vaikuttavuuden kannalta parhaan mahdollisen tuotantotavan löytäminen. Järjestäjän (maakuntahallinto) tehtävä on pitää koko palvelujärjestelmä ja tuotantokokonaisuus valvonnassaan ja ohjauksessaan. Maakunnalle tuleekin asettaa velvoite vertaillen ja arvioiden etsiä paras mahdollinen tuotantokokonaisuus eikä sille ole tarkoituksenmukaista jättää mahdollisuutta perusteita tuottaa palvelut itse.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja
puh. 040 518 5799
ismo.partanen@lpy.fi